

از حفاظت تا هدایت؛ گستره امداد فرشتگان در زندگی ما

یاری و امداد فرشتگان چگونه زندگی ما را متحول می‌کند؟

خداوند متعال، نظام هستی را هم در عرصه مادی و هم معنوی، بر پایه قوانین ثابت و پایداری بنا نهاده است. این قوانین، تغییرناپذیر و همیشگی هستند و در هیچ برهه‌ای از زمان و در هیچ شرایطی، تغییر نمی‌کنند؛ به‌طور مثال، آب همواره در مجاورت حرارت تبخیر می‌شود و در سرمای شدید یخ می‌زند و امکان ندارد این قاعده عوض شود؛ یا اگر کسی روزی حلال کسب کند و از آنچه کسب می‌کند صدقه بدهد، به‌طور طبیعی زندگی‌اش برکت پیدا می‌کند. به این قوانین ثابت، سنت‌های الهی می‌گویند.

سنت‌های الهی انواع مختلفی دارند. یکی از مهم‌ترین این سنت‌ها سنت امداد است، که به معنی یاری رساندن خداوند به انسان‌ها برای رسیدن به مقاصدی است که با اراده و اختیار خود برمی‌گزینند. سنت امداد را می‌توان از زوایای مختلفی تقسیم‌بندی کرد. یکی از رایج‌ترین آن‌ها تقسیم‌بندی بر اساس فراگیری نسبت به افراد است؛ بر این اساس، سنت امداد به دو دسته امدادهای عام و امدادهای خاص تقسیم می‌شود. امدادهای عام برخاسته از صفت رحمانیت و رحمت عام خداوند هستند و تمام انسان‌ها را چه مؤمن و چه کافر، دربرمی‌گیرند؛ اما امدادهای خاص فقط شامل حال بندگان مؤمن می‌شوند و از رحیمیت و عنایات خاص خدا نسبت به این افراد سرچشمه می‌گیرند.

یکی از انواع امدادهای خاص که به مؤمنان می‌رسد، امدادهای غیبی است و یکی از انواع امدادهای غیبی نیز، امداد فرشتگان است. از دیرباز در تمام فرهنگ‌ها و ادیان الهی، باور به وجود فرشتگان که به اذن پروردگار در لحظات دشوار به کمک انسان‌ها می‌آیند، وجود داشته است. این باور که ریشه‌های عمیقی در آموزه‌های دینی و تجربه‌های شخصی انسان‌ها دارد، حاکی از آن است که انسان در این جهان تنها رها نشده

و به شکل‌های مختلف مورد لطف و عنایت پروردگار است. فرشتگان، این مخلوقات نورانی و مطیع امر الهی، واسطه‌هایی میان خالق و مخلوق محسوب می‌شوند که مأموریت‌های متعددی از جمله عبادت، تسبیح خدا، نوشتن نامه اعمال، ابلاغ وحی به پیامبران، حفاظت از انسان‌ها، یاری رساندن به مؤمنان، رساندن روزی مادی و معنوی، گرفتن جان‌ها، هدایت قلب‌ها و اجرای عذاب الهی را بر عهده دارند. امداد فرشتگان جلوه‌ای از رحمت واسعه الهی است، که به اشکال گوناگون در زندگی افراد تجلی می‌یابد.

عرصه‌های مختلف امدادسانی فرشتگان

امداد فرشتگان نسبت به انسان‌ها به یک یا دو حوزه محدود نمی‌شود؛ بلکه این یاری در ابعاد مختلف زندگی، از معنویات گرفته تا مسائل مادی و دنیوی، خودش را نشان می‌دهد. در ادامه به نمونه‌هایی از این امدادها اشاره می‌کنیم.

حفظ و حراست در برابر بلاها و خطرات

یکی از مهم‌ترین وظایف فرشتگان، حفاظت از انسان‌هاست. خداوند در قرآن می‌فرماید: «برای انسان از پیش رو و پشت سر، مأمورانی است که همواره او را به فرمان خدا (از آسیب‌ها و گزندها) حفظ می‌کنند.»^۱ این حفاظت می‌تواند شامل دور کردن بلاها، محافظت در برابر آسیب‌های جسمی، یا حتی دفع وسوسه‌های شیطانی باشد. البته محافظت فرشتگان در برابر آسیب‌های جسمانی منجر به مرگ، صرفاً تا زمانی است که اجل فرد فرا نرسیده باشد؛ وقتی اجل فرا برسد، مأموریت فرشتگان محافظ پایان می‌یابد و شخص به دست ملک‌الموت و فرشتگان تحت امر او سپرده می‌شود. به‌طور کلی باید گفت فرشتگان از مقدرات حتمی

^۱ سوره رعد، آیه ۱۱

جلوگیری نمی‌کنند؛ بلکه صرفاً انسان را در برابر حوادثی حفظ می‌کنند که به فرمان خدا قطعیت نیافته باشند.

نکته مهم دیگر در باب حفاظت و امداد فرشتگان این است که این حفاظت و امداد بی‌قید و شرط نیست؛ ما نمی‌توانیم خود را در پرتگاه بیفکنیم، دست به هر ندانم‌کاری بزنیم، یا گناہانی که مستوجب عذاب الهی است مرتکب شویم و همچنان انتظار حفاظت از جانب فرشتگان را داشته باشیم. برای اینکه چنین اشتباهی در ذهن ما شکل نگیرد، خداوند در پایان آیه فوق اضافه می‌کند که: «خداوند سرنوشت هیچ قوم و ملتی را (به سوی بلا، شکست و شقاوت) تغییر نمی‌دهد، مگر آنکه آنان آنچه را (از صفات خوب و شایسته) در وجودشان قرار دارد، به زشتی و گناه تغییر دهند...»^۲ کسی که به سوی زشتی و **گناه** حرکت می‌کند، خواسته یا ناخواسته درهای شکست و شقاوت را به روی خود می‌گشاید. خداوند ما انسان‌ها را مختار آفریده و بنا ندارد با زور یا قدرت معجزه، جلوی انتخاب‌های ما را بگیرد؛ ولو این انتخاب‌ها اشتباه باشند؛ البته خداوند مهربان حتی برای شقی‌ترین افراد، نشانه‌های هدایت خود را می‌فرستد؛ اما بسیاری از آن‌ها عمداً این نشانه‌ها را نادیده می‌گیرند.

ثبات قدم و تقویت روحی در لحظات دشوار

انسان‌ها در مواجهه با سختی‌ها، ترس‌ها و ناملایمات، نیاز به تقویت روحی و ثبات قدم دارند. فرشتگان در این شرایط به یاری افراد مؤمن می‌آیند و با دمیدن آرامش و قوت قلب، آن‌ها را در برابر چالش‌ها مقاوم می‌سازند. امداد فرشتگان، به مؤمنان کمک می‌کند تا ناامید نشوند و با توکل بر خدا، مسیر درست را ادامه دهند. بسیاری از آرامش‌ها و قدرت‌های روحی که به رزمندگان جبهه حق در میادین نبرد اعطا می‌شود، از همین جنس است. البته درک آرامشی که به وسیله فرشتگان القا می‌شود، نیاز به آمادگی قلبی دارد و زمانی اتفاق می‌افتد که فرد به وسیله تزکیه نفس، زمینه چنین دریافت‌هایی را در خود ایجاد کرده باشد.

^۲ سوره رعد، آیه ۱۱

یکی از مشهورترین و آشکارترین نمونه‌های امداد فرشتگان، در جنگ بدر اتفاق افتاد. مسلمانان در این جنگ با کمترین تجهیزات و فقط با پشتوانه ایمان خود، راهی صحنه نبرد شدند؛ خداوند نیز با نزول هزار فرشته امدادگر، آنان را یاری کرد و طعم شیرین پیروزی را به ایشان چشاند. تقریباً می‌توان گفت امدادهایی که در جنگ بدر اتفاق افتاد، وسیع‌ترین امدادهای غیبی بود و بعد از آن، کمتر شاهد چنین پدیده‌ای هستیم. از این رو، می‌توان گفت نزول امداد از جانب پروردگار تابع تقوا، اخلاص و توکل مؤمنان است؛ هر قدر میزان اخلاص ما بیشتر و توکل مان به خدا قوی‌تر باشد، از امدادهای غیبی بیشتر بهره می‌بریم.

امداد فرشتگان در جنگ احزاب (خندق)، نمونه‌ای دیگر از امدادهای غیبی خداوند است. در این جنگ، قبایل مختلف عرب با ارتشی ده هزار نفره و مجهز به سوی مدینه رهسپار شدند، تا مسلمانان را سرکوب و تسلیم کنند. مسلمانان به پیشنهاد سلمان فارسی، خندقی عظیم به دور شهر حفر کردند که کندنش آن هم با وسائل آن زمان، بسیار طاقت‌فرسا بود. جنگ و محاصره مدینه طولانی شد. آذوقه رو به اتمام رفت و سختی‌های فراوانی به مسلمانان وارد شد؛ تا اینکه در اوج بحران و با دعا و استغاثه لشکر اسلام، خداوند عنایت کرد و با فرستادن طوفان‌های شدید و همچنین لشکری از فرشتگان، سپاه دشمن را متفرق کرد و به مسلمانان نصرت بخشید. از این دست امدادها در دوران جنگ تحمیلی نیز فراوان رخ داده و روایت آن‌ها در خاطرات کتبی و شفاهی رزمندگان موجود است.

الهامات و راهنمایی‌های غیبی

فرشتگان می‌توانند در قالب الهامات و هدایت‌های قلبی، یا حتی دیدن رؤیاهای صادقه، مؤمنان را در تصمیم‌گیری‌ها و انتخاب مسیرهای صحیح یاری کنند. اغلب اوقات، یک ایده ناگهانی یا حسی قوی برای انجام کاری خیر، منشأ فرشته‌ای دارد و فرشتگان آن را به شخص الهام می‌کنند. در اینگونه موارد ما معمولاً می‌گوییم به دلم افتاد فلان کار را انجام دهم؛ اما واقعیت این است که هیچ چیز در جهان اتفاقی و تصادفی نیست و هر نیتی که اصطلاحاً به دل ما می‌افتد، منشأ خارجی دارد که می‌تواند شیطانی یا فرشته‌ای باشد.

البته همانطور که گفتیم، دریافت الهامات غیبی نیاز به آمادگی دارد. کسانی که در راه پذیرش حق، سرسختی به خرج می‌دهند و عناد و سرکشی می‌ورزند، خود را از دریافت این الهامات محروم می‌کنند و راه هدایت را بر خود می‌بندند. الهامات غیبی فقط به قلب انسان‌های آزاده، حقیقت جو و بی‌تعصب وارد می‌شوند؛ هرکس که اندک صفا و نورانیتی در خود داشته باشد، ولو آنکه به ظاهر گناهکار باشد، خداوند از همان روزنه کوچک استفاده می‌کند و او را به راه درست هدایت می‌کند.

یاری در عبادت و قرب الهی

فرشتگان، خود از مقربان درگاه الهی هستند و مؤمنان را در مسیر عبودیت یاری می‌کنند. آنها در مجالس ذکر و محافل قرآنی حضور می‌یابند، برای مؤمنان استغفار می‌کنند و دعاهای آنها را به درگاه الهی می‌برند. این حضور و یاری فرشتگان، فضای معنوی را عمیق‌تر کرده و مؤمن را به خدا نزدیک‌تر می‌سازد.

به‌طورکلی، باور به امداد فرشتگان و یاری رساندن آنها، منبعی از آرامش، امید و قدرت را برای مؤمنان ایجاد می‌کند. این باور به ما یادآوری می‌کند که در این جهان پهناور تنها نیستیم و قرار نیست بار مشکلات را به تنهایی به دوش بکشیم. دست یاری‌گر خداوند و کارگزاران دوست‌داشتنی و مهربان او، همواره پشت و پناه ماست؛ پس می‌توانیم با قلبی مطمئن و امیدوار به پیش برویم و به‌سوی آینده و اهداف مقدس خود گام برداریم.